

ТАҚРИЗ

**ба автореферати диссертатсияи Ҳабибуллозода Қурбон Ҳабибулло
дар мавзуи “Ниҳодҳои ҷомеаи шаҳрвандӣ ва хусусиятҳои онҳо
дар таҳкими плюрализми сиёсӣ (таҷрибаи Тоҷикистон)” барои
дарёфти дараҷаи илмӣ номзоди илмҳои сиёсӣ аз рӯи ихтисоси
23.00.02 – Ниҳодҳо, раёндҳо ва технологияи сиёсӣ**

Тавре таҷрибаи ҷаҳонӣ собит сохтааст, ҷомеаи шаҳрвандӣ дар шароити муосир унсури муҳими дилхоҳ давлати демократӣ, ҳуқуқбунёд, дунявӣ ва иҷтимоӣ ба ҳисоб рафта, ҷиҳати фароҳам овардани заминаҳои таъмини ҳуқуқу озодиҳои асосии инсону шаҳрванд нақши босазо дорад.

Мавзӯе, ки аз ҷониби муаллиф Ҳабибуллозода Қурбон Ҳабибулло маврити омӯзиш қарор гирифтааст “Ниҳодҳои ҷомеаи шаҳрвандӣ ва хусусиятҳои онҳо дар таҳкими плюрализми сиёсӣ (таҷрибаи Тоҷикистон)” мебошад.

Бояд гуфт, ки дар санади олии ҳуқуқии давлат – Конститутсия мавҷудияти аркони асосии ҷомеаи шаҳрвандӣ равшану возеҳ дарҷ гардидааст. Унсури аввалин ва умдаи ҷомеаи шаҳрвандӣ – дастрасии халқ ба ҳокимияти давлатӣ мебошад. Моддаи 6-и Конститутсияи ҷумҳурии халқи Тоҷикистонро соҳибхитӣ ва сарчашмаи ягонаи ҳокимияти давлатӣ эълон намуда, таҳкурсии ҷомеаи озоди худрушдкунандаро дар шаклгирии ҳокимияти давлатӣ гузоштааст. Рукни дуюми ҷомеаи шаҳрвандӣ – инсонӣ озод ва ҳуқуқу озодиҳои инсону шаҳрванд аст, ки моддаи 5-и Конститутсия ба сифати арзиши олии эътироф намуда, дар моддаи 14 мақсаду мазмуни қонунҳо ва фаъолияти ҳамаи шохаҳои ҳокимияти давлатӣ дар татбиқи ҳуқуқу озодиҳои инсон инъикос гардидааст. Ва ниҳоят, рукни сеюми ҷомеаи шаҳрвандӣ гуногунандешии сиёсӣ ва таъмини фазои озоди мафкуравӣ мебошад, ки дар моддаи 8 инкишофи ҳаёти ҷамъиятӣ дар асоси равияҳои гуногуни сиёсӣ ва мафкуравӣ баён шудааст.

Бояд гуфт, ки масъалаи ташаккули ҷомеаи шаҳрвандӣ пайваستا дар зерӣ таваҷҷуҳи сарвари давлат қарор дошта, ҳанӯз соли 2002 зимни суҳанронӣ дар ҷаласаи Шурои ҷамъиятӣ масъалаҳои марбут ба мафҳуми «ҷомеаи шаҳрвандӣ»-ро ба таври мукамал тавзеҳ доданд: «Ҷомеаи шаҳрвандӣ – ин иттиҳоди фардҳои соҳибистиклолу озодандеш мебошад, ки ҳуқуқҳои муайян доранд ва ин ҳуқуқҳояшонро ҳифз карда метавонанд. Шартҳои мавҷудияти ин ҷомеа чандон зиёд нестанд: якум, моликияти хусусӣ, ҳамчун кафолати амалӣ гардидани озодии иқтисодӣ ва ҳамчун асоси озодӣ ва мустақили инсон; дуюм, демократияи сиёсӣ, ҳамчун амали

татбиқи озодии сиёсӣ; сеюм, навъи муайяни маданият, ки онро баъзан маданияти демократӣ ҳам меноманд ва он дар заминаи эҳтироми ҳуқуқ ва манфиатҳои на танҳо худ, балки дигар одамон низ ба вуҷуд меояд; чорум, оромӣ ва субот дар ҷомеа ҳамчун асоси татбиқи ҳамаи шарт ва омилҳои дигар». Бешак, раванди ташаккули ҷомеаи шахрвандӣ ва ниҳодҳои он, асосан, ба давраи соҳибистиқлолии Тоҷикистон рост меояд. Аз ҷумла, Асосгузори сулҳу ваҳдати миллӣ – Пешвои миллат, Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон, Раиси Шурои ҷамъиятии Ҷумҳурии Тоҷикистон Эмомалӣ Раҳмон дар ин маврид суханоне доранд, ки чунин аст: «Ҷомеаи шахрвандӣ зодаи давлати демократӣ, ҳуқуқбунёду дунявӣ мебошад ва дар навбати худ ҳар қадаре, ки ҷомеаи шахрвандӣ инкишоф ёбад, давлати демократӣ ҳам ба ҳамон андоза пеш меравад».

Бо дарназардошти чунин омилҳо бояд ибраз дошт, ки муаллиф тавонистааст зимни омӯзиш ва таҳқиқ паҳлуҳои гуногуни мавзӯи баррасивашандаро матраҳ намояд.

Муҳтавои кори илмӣ ва тартиби илмию мантиқии автореферати диссертатсия дар сохтор ва таркиби он пурра оварда шудааст, ки чунин мебошад. Диссертатсияи Қ.Ҳ. Ҳаибуллозода, аз муқаддима, се боб, шаш зербоб, хулоса, рӯйхати адабиёти истифодашуда ва интишороти доктлаби дарёфти дараҷаи илмӣ иборат аст.

Диссертант мубрамии мавзӯи таҳқиқотро чунин шарҳ додааст: “Мақоми ниҳодҳои ҷомеаи шахрвандӣ дар таҳкими принципи плюрализми сиёсӣ дар Ҷумҳурии Тоҷикистон муҳиммии хосса дорад. Онҳо на танҳо дар ташаккули низоми сиёсии давлат, балки барои таҳкими сулҳ, ҳамбастагӣ ва рушди ҷомеаи демократӣ нақши калидӣ доранд. Плюрализми сиёсӣ маънои гуногунандешӣ ва иштироки васеи гурӯҳҳои гуногуни ҷомеаро дар сиёсат дар бар мегирад, ки барои пешгирии монополияи сиёсӣ ва таъмини адолати иҷтимоӣ мусоидат менамояд” (С. 1).

Дар хулосаи диссертатсия тавсияҳо оид ба истифодаи амалии натиҷаҳои таҳқиқот оварда шудааст, ки аҳамияти амалии мавзӯи мазкурро боз ҳам баланд мебардорад. Хулосаҳо ва натиҷаҳои асосии диссертатсия барои омӯзиш ва таҳқиқи минбаъдаи ниҳодҳои ҷомеаи шахрвандӣ ва хусусиятҳои онҳо дар таҳкими плюрализми сиёсӣ дар шароити Тоҷикистони соҳибистиқлол муҳим мебошанд.

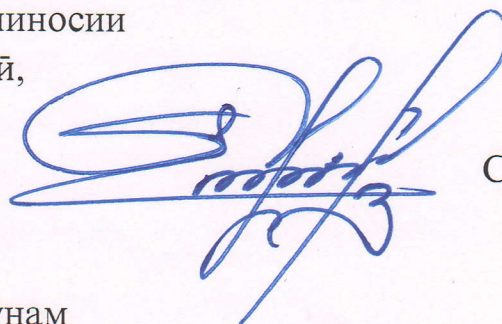
Дар ҳамин замина гуфтан мумкин аст, ки ҷомеаи шахрвандӣ дар Тоҷикистон дар таҳкими плюрализми сиёсӣ нақши муҳим дорад. Бо вуҷуди ҷолишҳо, дастовардҳо дар самти рушди гуногунфакрӣ ва иштироки шахрвандон дар равандҳои сиёсӣ назаррас мебошанд. Бо тақвияти

ҳамкорию созмонҳои ғайридавлатӣ, давлат ва шарикони байналмилалӣ, фазои мусоид барои пешбурди принсипи плюрализми сиёсӣ фароҳам оварда мешавад.

Дар маҷмӯ гуфтан мумкин аст, ки автореферати диссертатсияи Ҳабибуллозода Қурбон Ҳабибулло аз нигоҳи илмӣ ва ба талаботҳои муқарраршудаи Комиссияи олии аттестатсионии назди Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон ҷавобгӯ буда, муаллифи он сазовори дарёфти дараҷаи илмӣ номзади илмҳои сиёсӣ аз рӯйи ихтисосӣ 23.00.02 – Ниҳодҳо, равандҳо ва технологияи сиёсӣ мебошад.

Муқарриз,

И.в. дотсенти кафедраи сиёсатшиносии
ДДОТ ба номи Садриддин Айнӣ,
номзади илмҳои сиёсӣ

С. Ахиева

Имзои С. Ахиеваро тасдиқ мекунам
Сардори раёсати кадрҳо ва корҳои махсуси
ДДОТ ба номи С. Айнӣ

05.09.2025

Мустафозода А.